

Artikelen

Koloniebroedvogels in Groningen

Inventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in 1993

Kees Koffijberg

In 1993 is voor het zevende achtereenvolgende jaar een integrale inventarisatie uitgevoerd van in de provincie Groningen broedende Kluten, plevieren, meeuwen en sterns. Deze inventarisaties worden gecoördineerd door de Werkgroep Koloniebroedvogels. Binnen dit kader worden inventarisaties georganiseerd voor de kwelders van Noordkust en Dollard en andere gebieden langs de kust. Daarnaast wordt materiaal bijeengebracht dat door diverse mensen en instanties in het binnenland wordt verzameld. De gegevens worden gebruikt in het Bijzondere Soorten Project (BSP) van SOVON en (sinds 1991) in een meetnet van in kolonies broedende vogels in de gehele Nederlandse, Duitse en Deense Waddenzee. Dit artikel geeft een kort overzicht van de resultaten.

Methode

Alle gebieden binnen de provinciegrenzen, die enigszins geschikt waren om als broedplaats voor genoemde soorten in aanmerking te komen zijn bezocht. Alleen voor Kleine Plevier levert dit problemen op omdat deze soort op nogal onvoorspelbare plekken kan bivakkeren. Het opgegeven aantal voor deze soort is waarschijnlijk dan ook te laag omdat gemakkelijk paren zijn gemist. Voor de overige soorten kan in principe uitgegaan worden van een gebiedsdekkende inventarisatie. De eilanden Rottumeroog en -plaat en De Hond (in de Eems) worden wel geteld, maar zijn in dit overzicht niet verwerkt. Bij het veldwerk en de interpretatie zijn de BSP-richtlijnen aangehouden (Van Dijk 1993). De aanpak in Groningen is eerder

uitgebreid beschreven in Van Dijk, Koffijberg & Koffijberg 1988 en Koffijberg & Van Dijk 1989.

Resultaten

De aantallen per gebied zijn weergegeven in tabel 1. In het overzicht ontbreekt de Dwergmeeuw. Deze soort is vanaf 1989 een onregelmatige broedvogel geworden en werd in 1993 nergens aangetroffen. Ook de Zwartkopmeeuw ontbreekt. Hiervan werd wel een waarneming gedaan (21 mei, 1 adult in kolonie Kokmeeuwen op de kwelder van de Julianapolder), maar er kon geen broedgeval worden vastgesteld. Nieuw in 1993 waren Strandplevier (terug van weggeweest) en Dwergstern. In het volgende een korte bespreking per soort.

Kluut.

Er werden 1715 paar Kluten geteld. Gebieden aan de Noordkust leverden hiervan het grootste deel (1100 paar). Grote aantallen werden hier zoals gebruikelijk gevonden in de Negenboeren-, Linthorst-Homan- en Noordpolder (resp. 337, 289 en 248 paar). Langs de Noordkust werden 208 paar (19% van het totaal) op binnendijs gelegen akkers aangetroffen. In de Dollard werden 426 paar geteld. Hiervan zaten er 90 (21%) binnendijs, deels op akkers (48) en deels rond een gegraven plas in polder Breebaart (42). Noemenswaardige aantallen werden verder gevonden in de Lauwersmeer (80 paar) en langs een nieuwe dam in de haven van Delfzijl (55 paar). In het binnenland werd op vier plekken gebroed (totaal 25 paar).

Kleine Plevier.

Kleine Plevieren werden voornamelijk gevonden op opspuitterreinen en slibdepots. In totaal ging het om 30 paar. Een uitzonderlijk aantal van 14 paar werd vastgesteld op de vloeivelden van de CSM bij Hoogkerk. Elders werden per lokatie 1-4 paar geteld.

Bontbekplevier.

Van deze soort werden 18 paar gemeld, voornamelijk in gebieden langs de Eems. Belangrijk zijn hier de Eemshaven, de omgeving van Delfzijl en de Punt van Reide/Polder Breebaart aan de Dollard. De meeste vogels zitten hier op buitendijkse zandstranden. Verrassend was een paar dat op de kwelder van de Julianapolder werd opgespoord. Broedgevallen in het binnenland, zoals het paar dat huisde op een slibdepot bij Ulsa, zijn ook vrij ongewoon.

Bontbekplevier.

Foto Bernadette Balten.

Strandplevier.

Strandplevieren blijven een zeldzame verschijning. Op een nieuw aangelegde dam in de haven van Delfzijl (bij Oterdum) werden 2 paar gevonden.

Kokmeeuw.

Het aantal broedparen van deze soort bedroeg 10.749. Het grootste deel hiervan zat in verspreide kolonies op de kwelders langs de Noordkust (8838 paar), met de grootste aantal-

len bij de Linthorst-Homanpolder en Lauwerpolder. Overige gebieden met redelijke aantallen waren de Dollardkwelder (440 paar) en de Punt van Reide (391 paar). Dit laatste gebied is opvallend omdat het een van de weinige lokaties is waar Kokmeeuwen recent nog in aantal zijn toegenomen. In het binnenland werd op vier lokaties gebroed (totaal 910 paar), waarvan de meeste vogels op de vloeivelden van de Suikerunie in Hoogkerk (400 paar) en op de Tjamme bij Beerta (350 paar).

Stormmeeuw.

In totaal werden 4 paar Stormmeeuwen gemeld. Deze zaten op de kwelder van de Negenboerenpolder, het industrieterrein van Delfzijl, de Punt van Reide en op de kwelder van de Dollard. In alle gebieden werd ook eerder door Stormmeeuwen gebroed.

Zilvermeeuw.

Zilvermeeuwen werden op nog maar twee plekken aangetroffen: 2 paar op de kwelder van de Julianapolder en 90 paar op het industrieterrein bij Delfzijl.

Kleine Mantelmeeuw.

Deze soort werd slechts op één plaats gevonden, en wel 5 paar op het industrieterrein van Delfzijl.

Visdief.

Totaal werden 592 paar Visdieven opgespoord. Met name langs de Noordkust werden belangrijk lagere aantallen geteld dan gebruikelijk (263 paar). De soort zat hier in verspreide kolonies, met een zwaartepunt bij de Linthorst Homanpolder en Lauwerpolder. De grote kolonie op de Punt van Reide telde dit jaar 165 paar. Een andere belangrijke kolonie was gevestigd op het industrieterrein bij Delfzijl (80 paar). In het binnenland werden op een vijftal plekken vestigingen gevonden. Met uitzondering van 58 paar op de vloeivelden van de Suikerunie bij Hoogkerk, betrof het kleine aantallen.

Noordse Stern.

In meest kleine en verspreide kolonies langs de

Tabel 1. Aantal broedparen van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1993. Bij Kluut is naast het totaal tussen (/) het aantal binnendijs broedende vogels aangegeven.

Gebied	Kluut		Kleine Plevier	Bontbek-plevier	Strand-plevier	Kokmeeuw	Storm-meeuw
Westpolder	62	(16)	.	.	.	422	.
Julianapolder	78	(22)	.	1	.	1679	.
Negenboerenpolder	337	(3)	.	.	.	831	1
Linthorst-Homanpolder	289		.	.	.	2827	.
Noordpolder	248	(103)	.	.	.	536	.
Lauwerpolder	20	(8)	.	.	.	2461	.
Emmapolder	65	(55)	.	.	.	82	.
Eemspolder	1	(1)	.	.	.	.	.
Noordkust totaal	1100	(208)	0	1	0	8838	1
Eemshaven	20		.	3	.	.	.
Delfzijl haven	55		.	4	2	4	.
Delfzijl industrieterrein	14		1	2	.	145	1
Punt van Reide	6		.	2	.	391	1
Dollard	426	(90)	.	3	.	440	1
Lauwersmeer	80		4	2	.	21	.
Kust totaal	1701	0	5	17	2	9839	4
Boerakker	.	.	1	.	.	.	.
Hoogkerk CSM, vloeivelden	4	.	14	.	.	.	.
Hoogkerk Suikerunie, vloeivelden	.	.	1	.	.	400	.
Foxholstermeer	.	.	1	.	.	.	.
Harkstede, De Rijpmaa	.	.	.	.	.	50	.
Hondshalstermeer	2	.	.	.	.	110	.
Midwolderplas	6	.	1	.	.	.	.
De Tjamme	.	.	2	.	.	350	.
Ulsda, opspuitterrein N7	.	.	.	1	.	.	.
Veendam Woortmanslaan, zanddepot	2	.	1	.	.	.	.
Vlagtwedde Eemboerveld, Metbroekbos	.	.	1	.	.	.	.
Stadskanaal Veenhuizerstukken	.	.	3	.	.	.	.
Binnenland totaal	14	0	25	1	0	910	0
Groningen totaal	1715	0	30	18	2	10749	4

kust werden 57 paar Noordse Sterns geteld. Hiervan broedden er 22 op de kwelder van de Julianapolder en 15 in de Lauwersmeer. De overige vogels werden verspreid op de rest van de Noordkust en langs de Eems aangetroffen.

Dwergstern.

In de haven van Delfzijl kwamen 3 paar Dwergsterns tot broeden, waarvan in ieder

geval één succesvol. Twee paar werden aangetroffen op een zandstrand op de buitenzijde van de dam die de haven van de Eems scheidt. Het andere zat op een nieuwe dam bij Oterdum (vgl. Kluut, Strandplevier). Voor zover bekend gaat het om de eerste broedgevallen in Groningen sinds 1978. Ook toen werd o.a. 1 paar gevonden op de havendam van Delfzijl (Boekema, Glas & Hulscher 1983).

Gebied	Zilver- meeuw	Kleine Mantelmeeuw	Visdief	Noordse Stern	Dwergstern	Zwarte Stern
Westpolder	.	.	27	4	.	.
Julianapolder	2	.	34	22	.	.
Negenboerenpolder	.	.	24	5	.	.
Linthorst-Homanpolder	.	.	66	.	.	.
Noordpolder	.	.	25	.	.	.
Lauwerpolder	.	.	78	2	.	.
Emmapolder	.	.	9	.	.	.
Eemspolder	.	.	.	.	.	.
Noordkust totaal	2	0	263	33	0	0
Eemshaven	.	.	6	.	.	.
Delfzijl haven	.	.	.	3	3	.
Delfzijl industrieterrein	90	5	80	.	.	.
Punt van Reide	.	.	165	6	.	.
Dollard	.	.	.	.	.	.
Lauwersmeer	.	.	8	15	.	.
Kust totaal	92	5	522	57	3	0
Boerakker	.	.	.	.	.	.
Hoogkerk CSM, vloeivelden	.	.	5	.	.	.
Hoogkerk Suikerunie, vloeivelden	.	.	58	.	.	.
Foxholstermeer	.	.	.	.	.	.
Harkstede, De Rijpmaa	.	.	2	.	.	5
Hondshalstermeer	.	.	2	.	.	.
Midwolderplas	.	.	.	.	.	.
De Tjamme	.	.	.	.	.	.
Ulsda, opspuitterrein N7	.	.	.	.	.	.
Veendam Woortmanslaan, zanddepot	.	.	.	.	.	.
Vlagtwedde Eemboerveld, Metbroekbos	.	.	.	.	.	52
Stadskanaal Veenhuizerstukken	.	.	3	.	.	.
Binnenland totaal	92	0	70	0	0	53
Groningen totaal	92	5	592	57	3	53

Zwarte Stern.

De enige kolonie van betekenis van deze soort is gesitueerd op de Veenhuizerstukken bij Stadskanaal. In 1993 werden er 52 paar geteld. Daarnaast werd 1 paar in de Rijpmaa bij Harkstede gezien. Dit kwam uiteindelijk niet tot succesvol broeden.

Inventarisaties 1994

Op dit moment is het broedseizoen van 1994 nog in volle gang. Ook dit jaar wordt weer geprobeerd een gebiedsdekkende inventarisatie van Kluten, plevieren, meeuwen en sterns uit te voeren. Met name in het binnenland dreigen

bij een aantal obscure soorten her en der wat gaten te vallen. Iedereen die iets van genoemde soorten ziet wat duidt op broedgevallen wordt verzocht contact op te nemen met onderstaand adres. Opmerkingen ("hé, er zaten toch ook....") t.a.v. de getallen die in tabel 1 staan vermeld zijn eveneens welkom.

Dankwoord

Alle terreineigenaren worden bedankt voor het verlenen van toestemming hun terreinen te betreden.

De inventarisatiegegevens werden aangedragen door: Nico Beemster (RWS), Peter de Boer, Anne van Dijk, Klaas van Dijk, Henk Dijkstra, Jan Glas (werkgroep Oeverzwaluwen), Ab Hummel, Henk Hut (SBB), Emo Klunder, Henk Koffijberg, Kees Koffijberg, Ben Koks, Klaas Koopman, Jeroen Niezen, Bert Oving, Bert Speelman (Groninger Landschap), David v/d Spoel, E. Stroetinga (CSM Hoogkerk), Lex Tervelde (SBB) en Nico de Vries (SBB).

De Werkgroep Koloniebroedvogels van Avifauna Groningen wordt financieel ondersteund door de Provincie Groningen.

Literatuur

- Boekema, E.J., P. Glas & J.B. Hulscher 1983. Vogels van de provincie Groningen. Wolters-Noordhoff/Bouma's Boekhuis, Groningen.
- Dijk, K. van, H. Koffijberg & K. Koffijberg 1988. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1987. *De Grauwe Gors* 16 (2): 7-15.
- Dijk, A. J. van 1993. Handleiding SOVON broedvogelonderzoek. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Koffijberg, K. & K. van Dijk 1989. Broedvogelinventarisatie van Kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1988. *De Grauwe Gors* 17 (1): 28-35.

Kees Koffijberg
Botter 29-26 8232 KH Lelystad